

ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

INTERACTIVE LEARNING IN A NEW UKRAINIAN SCHOOL

Реалізація Концепції нової української школи в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти передбачає формування у здобувачів освіти ключових її компетентностей, яких вони мають набути для індивідуальної реалізації в соціумі, формуванню особистої активної громадянської позиції. Це сприятиме їх успішній самореалізації протягом життя, а також працевлаштуванню за обраним фахом.

Концепція НУШ орієнтована на компетентнісно-орієнтоване навчання, тобто на освітній процес, що передбачатиме моделювання різних ситуацій та ролевих ігор, які слугуватимуть формуванню основних компетентностей, закладанню основ співробітництва та взаємодії в колективі. Реалізації цієї мети найкраще відповідає використання інтерактивного навчання, де освітній процес проходить у постійній та активній взаємодії усіх учасників.

Використання інтерактивних методів не лише сприяє індивідуальному розвитку учня, а й дає можливість презентувати особисті досягнення в різних ситуаціях, а у перспективі – порівняти рівень персонального розвитку за чітко визначений період.

Проте впровадження в освітню діяльність закладів загальної середньої освіти інтерактивного навчання ставить певні умови, а саме підготовленість як педагога так і учня. Вчитель має ретельно проаналізувати кейс інтерактивних методів на предмет доступності та доцільності їх застосування на конкретному занятті, прогнозуючи результат та ефективність. Інтерактивне навчання також передбачає готовність учня до реалізації теоретичних та практичних завдань уроку, розумової діяльності, що реалізується в ході застосування того чи іншого методу. До такої готовності педагог готує дітей завчасно, тим самим забезпечуючи ситуацію успіху та дослідницьку активність на занятті.

Добір інтерактивних методів та їх використання має чітко відповідати змісту, завданням, специфіці навчального предмету, а також здібностям та можливостям учнів. Свідомий підхід до реалізації інтерактивного навчання в школі стимулюватиме пізнавальну, дослідницьку та творчу активність учнів; забезпечить формування творчої особистості, яка вміло оперує теоретичними та практичними навичками при розв'язанні проблемних питань та реалізації проєктних завдань.

Ключові слова: інтерактивне навчання, Концепція нової української школи, освіт-

ній процес, інтерактивні методи, сучасні освітні технології.

The implementation of the Concept of the New Ukrainian School in the educational process of general secondary education institutions involves the formation of key competencies that students must acquire for individual realization in society and the formation of a personal active civic position. This will contribute to their successful self-realization throughout their lives, as well as employment in their chosen specialty.

The NUS concept is focused on competency-based learning, i.e., an educational process that will involve modeling various situations and role-playing games that will serve to form basic competencies, lay the foundations for cooperation and interaction in a team. This goal is best achieved through the use of interactive learning, where the educational process takes place in constant and active interaction of all participants. The use of interactive methods not only contributes to the individual development of the student, but also makes it possible to present personal achievements in different situations, and in the long run – to compare the level of personal development over a clearly defined period.

However, the introduction of interactive learning into the educational activities of general secondary education institutions imposes certain conditions, namely, the preparedness of both the teacher and the student. The teacher should carefully analyze the case of interactive methods for the availability and appropriateness of their use in a particular class, predicting the result and effectiveness. Interactive learning also implies the student's readiness to implement the theoretical and practical tasks of the lesson, mental activity, which is realized in the course of applying a particular method. The teacher prepares children for such readiness in advance, thereby ensuring a situation of success and research activity in the classroom.

The selection of interactive methods and their use should clearly correspond to the content, tasks, specifics of the subject, as well as the abilities and capabilities of students. A conscious approach to the implementation of interactive learning at school will stimulate students' cognitive, research, and creative activity; ensure the formation of a creative personality who skillfully operates with theoretical and practical skills in solving problematic issues and implementing project tasks.

Key words: interactive learning, Concept of the New Ukrainian School, educational process, interactive methods, modern educational technologies.

УДК 376.016:004(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/70.2.3>

Паршукова Л.М.,

ст. викладач кафедри інформатики і інформаційно-комунікаційних технологій
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Паршуков С.В.,

ст. викладач кафедри інформатики і інформаційно-комунікаційних технологій
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Суть інтерактивного навчання полягає в більшій конкретизації освітніх завдань на уроці, доступності сприйняття та посильності їх виконання. Педагог організовує освітню діяльність так, щоб учень міг не лише осмислити її зміст, а й розумів де і яким чином отримані знання зможе використати. Тематика та зміст освітнього контенту не завжди викликає інтерес у учнів, тема може бути сухою та

важкою для розуміння. Саме інтерактивні технології покликані допомогти здобувачеві освіти опанувати нудний, але потрібний матеріал, викликаючи зацікавленість, навіть захоплення. Тобто інтерактив – це в першу чергу мотивація до вивчення з акцентом на пізнавальний та життєвий досвід дітей.

Інтерактивні технології – це лише частина уроку, і жодним чином не потрібно нехтувати традиційними методами та прийомами. Адже є небезпека

подання викривленої інформації та перенасичення уроку емоційністю, що призведе до апатії та небажання виконувати будь-яке завдання, брати участь у процесі дискусії, обговорення тощо.

Вчитель має чітко спланувати свою роботу на уроці поєднуючи традиційність з інноваціями. Збалансованість такої роботи дасть результативність у роботі учнів. Тому педагогу необхідно набувати навиків щодо підготовки та проведення інтерактивних уроків, тримати в активному стані свій творчий потенціал та постійно удосконалювати свою професійну майстерність.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Інтерактивні технології – це не лише можливість для вчителя урізноманітнити освітній процес, роблячи його цікавим та емоційно насиченим, а й можливість створити різні навчальні ситуації, які досить часто потребуватимуть навіть більшої зосередженості над роботою від учнів. Також обов'язковим елементом такої діяльності є проведення рефлексії, що є підсумком та розмірковуванням учня над результатом такої діяльності, можливості подальшої реалізації отриманих компетентностей.

Якщо вчитель зацікавлений у використанні інтерактивних технологій на уроці, вважає це дійсно важливим та необхідним для успішного засвоєння учнями матеріалу, то спочатку це буде часозатратно. В подальшому підготовка до занять не займатиме багато часу, адже інтуїтивно буде зрозуміло, на якому етапі уроку можна застосувати, який підхід використати та часовий проміжок для проведення. Інтерактивні технології покликані вивести дитину із пасивного сприйняття матеріалу та перевести в стан активної взаємодії та співпраці з усіма учасниками освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Інтерактивне навчання в Новій українській школі як особливу освітню технологію в загальнодидактичному аспекті ґрунтовно досліджують С. Іванішена, О. Біда, О. Пометун, С. Івченко та ін. Науковці зосереджують увагу на особливостях організації інтерактивної діяльності на кожному етапі уроку, вимог до добору та кількості інтерактивних прийомів, освітніх викликів, які стоять перед вчителем Нової української школи (М. Палагнюк, І. Іванова, К. Склярєнко, та ін.)

Мета статті. Розкриття особливостей впровадження інтерактивного навчання у Новій українській школі під час формування основних освітніх компетенцій учнів.

Виклад основного матеріалу. Стрімкий темп розвитку технологій як у світі, так і в Україні зокрема, вніс докорінні зміни у суспільне життя, а освіта отримала широкий спектр можливостей не лише для отримання та відтворення знань, а й для формування нових компетенцій у здобувачів освіти, що дадуть можливість підготовки

громадянина нової генерації. Відповідно до запитів та потреб суспільства освітнє середовище має орієнтоване на підготовку фахівця, що здатний до інноваційної діяльності. Конкурентоспроможність – головна мета сучасної освіти, тобто володіння компетенціями, що дадуть змогу бути затребуваним у певній професійній сфері діяльності.

У Концепції «Нова українська школа» чітко визначено ряд вимог щодо підготовки здобувачів освіти, а саме:

- високорозвинені особистісні якості;
- інноваторство та креативність;
- саморозвиток;
- конкурентоспроможність [1].

Інтерактивність в освітньому процесі – це взаємодія учасників під час різних видів діяльності: діалогу, обговорення проблемного питання, бесіди, розв'язання задачі чи інших дій. У дослівній інтерпретації інтерактивне навчання – це процес у якому здобувач освіти виконує не лише функцію слухача-спостерігача, а є активним його учасником. Учень спільно з педагогом є рівноправним, зацікавленим та добровільним партнером діяльності, що несе певну відповідальність за її результативність.

Основною метою інтерактивного навчання є дієва взаємодія учасників освітнього процесу (педагогів, учнів) – навчання у співпраці. Виступаючи в ролі рівнозначних суб'єктів навчання, учні не лише усвідомлено виконують ряд завдань, а й діляться власним досвідом з іншими учнями переймаючи чужий. Відбувається процес взаємонавчання. Педагог в інтерактивному навчанні – організатор, консультант, тьютор, тобто той, що допомагає, і в жодному разі не наполягає. Вчитель допомагає у налагодженні співпраці та взаємодії на уроці, що сприятиме в подальшому розумінню взаємної відповідальності за результат навчання, який досягається спільними зусиллями усіх учасників [2, с. 121].

Організація інтерактивного навчання передбачає використання цілого ряду методів, які сприятимуть інтенсифікації та оптимізації освітньої діяльності, а саме (рис. 1):

Аналізуючи світовий та український досвід використання інтерактивного навчання можна виокремити цілий ряд позитивних якостей:

- спрощений процес засвоєння знань;
- творчий підхід до аналізу та засвоєння навчального матеріалу;
- вироблення вміння усвідомлювати власну точку зору, чітко формулюючи та аргументуючи її;
- вироблення вміння вести наукову дискусію;
- моделювання життєвих ситуацій та збагачення соціального досвіду;
- слухати альтернативну думку в команді та вести конструктивний діалог;
- знаходити своє місце в командній роботі, будувати продуктивні відносини;

Рис. 1. Інтерактивні методи навчання

- шукати компроміси в конфліктних ситуаціях для спільного розв'язання проблемної ситуації;
- розвиток навичок до самостійної роботи;
- підвищення мотивації до навчання;
- покращення психологічного клімату та створення атмосфери доброзичливості на уроці.

Аналізуючи доробок українських педагогів можна чітко виокремити декілька методичних кейсів, кожен з яких має по декілька різнопланових підходи. Педагогу нині необхідно чітко усвідомлювати практичне застосування інтерактивних методів для кожного окремо взятого заняття. Окрім того, він продумує покриву деталізацію, не перенавантажуючи урок, та прогнозує результат. Все це можна реалізувати лише за постійного саморозвитку та фахового самовдосконалення вчителя, а також його соціальної підготовки щодо організації інтерактивного навчання.

Найбільш характерною особливістю інтерактивного навчання це те, що розв'язок проблемних питань та задач будується на використанні власного досвіду, а будівання планів, задумів та логічні ланцюгів відбувається у повній свободі розумової діяльності здобувачів освіти.

До основних груп інтерактивного навчання належать:

- навчання у колективі (фронтальне навчання);
- навчання у грі;
- навчання у дискусії;
- навчання у невеликих групах [3, с. 32].

Застосування на уроці інтерактивних технологій також впливає і на структуру уроку. Прості інтерактиви фокусують увагу учнів, сприяють навчальній та пізнавальній активності. Частка часу, який виділяється на уроці на таку діяльність (актуалізація та мотивація освітньої діяльності) не має перевищувати 5–7%. До таких інтерактивних технологій можна віднести «Мозковий штурм», «Вправи-криголами», «Інформаційний пінг-понг» тощо.

На етапі засвоєння нового матеріалу, що буде передувати виконанню практичних вправ, педагог, при поданні матеріалу, має надавати методичні поради до виконання завдань, роботи огляд довідкової літератури, давати коментарі до нової

Рис. 2. Етапи проведення рефлексії на уроці

термінології, знайомити з можливостями сучасного прикладного програмного забезпечення, пояснювати складні моменти у виконанні домашнього завдання. Також для максимальної ефективності уроку матеріал наступного уроку дозвано викладається наперед, а саме: подається у вигляді дискусійного питання чи завдання для дослідження конкретного питання; пропонується у вигляді не завершеної ментальної карти, яку потрібно доопрацювати; зробити візуалізацію до чітко визначеного теоретичного контенту тощо. Така діяльність дасть змогу педагогу на уроці більше часу на практичні поради та лайфхаки, тобто виробленню чітких Hard Skills.

Використання інтерактивних технологій також неабияк розвиває Soft skills – здатність працювати в команді, комунікабельність, креативність та уміння логічно мислити та діяти в критичній ситуації. Вчитель тут лише виконує роль помічника або організатора діяльності чи дискусії.

Завершальним етапом уроку є рефлексія – це головним компонент уроку на якому використовуються інтерактивних технологій. Форми її проведення можуть бути різноманітними. Це – обговорення, дискусія, робота як у групах так і індивідуальна, тощо. Можна виділити наступні етапи (рис. 2):

Рефлексію також можна провести у форматі різних візуалізацій – ліній часу, ментальних карт, інтерактивних ігор у Kahoot!, кухні емоджі (для виразу почуттів), хмари слів і т.п. Головна ідея – вчити презентувати зроблене, генерувати нові або альтернативні ідеї, наводити приклади та брати на себе певні зобов'язання.

Зрозуміло, що спочатку вчителю потрібно буде здійснювати постійний контроль роботи дітей на уроці, координувати їх роботу, мотивувати до спілкування, вчити слухати думку інших та робити висновки тощо. Тобто традиційне «пасивне» навчання перевести у формат цікавого та дієвого, що не викликає жодного дискомфорту.

Підсумовуючи усі висвітлені етапи проведення уроку з використанням інтерактивних технологій можемо зробити висновок, що вчитель має розуміти основну суть методичних підходів до організації уроку в сучасній школі. Адже Нова українська школа – це заклад, де освітній процес відбувається за умови постійної та активної взаємодії всіх учасників. Тобто учень і вчитель – це рівнозначні суб'єкти освітньої діяльності, які вмотивовано та усвідомлено працюють. Інтерактивні технології також сприяють розвитку процесів співнавчання та взаємонавчання. Інтерактивне навчання – це така форма організації освітньої діяльності, яка передбачає спеціально організовані, комфортні умови, в яких кожен здобувач освіти зможе відчути себе успішним та інтелектуально спроможним [4, с. 19].

Тож можна зробити основний підсумок, що основною метою використання інтерактивних технологій в закладах освіти є мотивація та зацікавленість учня, адже без них успішність освітнього процесу буде дуже низькою.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Концепція Нової української школи : колегія МОН від 27.10.2016 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 06.04.2024)
2. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ : АСХ, 2004.
3. Біда О. Структура і методика інтерактивного уроку. *Початкова школа*. № 7. С. 32.
4. Іванішена С. Форми та методи інтерактивного навчання. *Початкова школа*. 2006. Т. 3. С. 19.